

Αξιότιμε αξιότιμε κύριε Πρωθυπουργέ της Ελλάδας, αξιότιμες κυρίες, αξιότιμοι κύριοι της σημερινής πανηγυρικής συνάθροισης, και προ πάντων αξιότιμε κύριε Πρόεδρε της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αγαπητέ κύριε Juncker,

Η πόλη μας, η Θεσσαλονίκη, φέρει το όνομα που πριν από 2.400 χρόνια έδωσε στη θυγατέρα του ο βασιλιάς Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας, πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, σε ανάμνηση μιας νίκης του επί των Θεσσαλών.

Τότε περίπου ήταν που και ο αττικός ρήτορας Ισοκράτης, σε μια επιστολή του προς τον ίδιο Φίλιππο Β΄, στην πρωτεύουσα των Μακεδόνων, την Πέλλα, μερικές δεκάδες χιλιόμετρα από εδώ, αναφέρθηκε για πρώτη φορά στην «Ευρώπη»: *«Σκέψαι δ' ὡς αἰσχρὸν περιορᾶν τὴν Ἀσίαν ἄμεινον πράττουσαν τῆς Εὐρώπης»*: Σκέψου, του έλεγε, πόσο ντροπή θα ήταν να αποδειχθεί η Ασία ευτυχέστερη από την Ευρώπη.

Σε ποια «Ευρώπη» αναφερόταν ο αρχαίος ρήτορας; Ετυμολογικά η λέξη «ευρώπη» συντίθεται από τις ελληνικές λέξεις «ευρύς», δηλαδή πλατύς, και «όψις», που σημαίνει θωριά. Μάλιστα, στην ελληνική γλώσσα, σε αντίθεση με άλλες, η Ευρώπη είναι γένους θηλυκού, κατάλοιπο ίσως της ελληνικής μυθολογίας που την ήθελε πριγκίπισσα της Φοινίκης που απήγαγε ο Δίας. Για εμάς τους Έλληνες, λοιπόν, η Ευρώπη είναι η κοπέλα με την πλατιά θωριά, με την ευρύτητα του πνεύματος, αυτή που βλέπει μακριά.

Έτσι και η αναφορά του Ισοκράτη στην «Ευρώπη» θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή μάλλον ως απευθυνόμενη σε ένα χώρο ευρύτητας πνεύματος και αξιών και όχι βέβαια σε συγκεκριμένη -τότε- εδαφική επικράτεια. Δεν είναι τυχαίο, εξάλλου, ότι ο ίδιος ρήτορας, στον περίφημο Πανηγυρικό του, ορίζει ως Έλληνες όχι εκείνους που γεννήθηκαν στον Ελλαδικό χώρο αλλ' εκείνους που αποδέχονται την ελληνική πνευματική καλλιέργεια.

Δεν φαίνεται να είναι τυχαίο, όμως, ότι και εσείς, κύριε Πρόεδρε, όταν πριν από ένα χρόνο περίπου δώσατε συνέντευξη σε έναν 19χρονο, τον Jonas, απαντώντας στην ερώτησή του για το πώς οραματίζεστε την Ευρώπη μετά από 50 χρόνια, του είπατε ότι δεν θα θέλατε μια μορφή «Ευρωπαϊκών Ηνωμένων Πολιτειών», ότι δεν σας ελκύει ένα «μάγμα γενικής ενσωμάτωσης».

Αντιθέτως, του είπατε ότι θα επιθυμούσατε τη διατήρηση της πολύπτυχης ιδιαιτερότητας των ευρωπαϊκών οντοτήτων, τη διατήρηση των εθνικών και τοπικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών και την επικέντρωση στις κοινές ευρωπαϊκές αξίες του Ανθρωπισμού, του Κράτους Δικαίου, της Δημοκρατίας, των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Αλληλεγγύης: «Εμείς οι Ευρωπαίοι οφείλουμε να διαφυλάττουμε το διαφορετικό και να αναγνωρίζουμε το κοινό», είπατε, και δεν βλέπω σε αυτό κάποια διαφορά από την ευρύτητα πνεύματος που οραματιζόταν για τη δικιά του «Ευρώπη» ο ρήτορας Ισοκράτης.

Ακόμη, στις 16 Νοεμβρίου 2008, εσείς, αγαπητέ κύριε Πρόεδρε, μιλώντας στο γερμανικό Κοινοβούλιο, αναφερθήκατε στο επίτευγμα του σταδιακού -τις τελευταίες 7 δεκαετίες- μετασχηματισμού της Ευρώπης από ήπειρο πολέμου σε ήπειρο ειρήνης, επισημαίνοντας με έμφαση την ανάγκη διατήρησης της μνήμης αυτής πάντοτε προ οφθαλμών.

Η Ειρήνη, κύριε Πρόεδρε, κατά την ελληνική μυθολογία και πάλι, είναι μια κοπέλα, κόρη του Διός και της Θέμιδος, υποστηριζόμενη, πάντοτε, από δύο αδελφές: Την Ευνομία, δηλαδή την καλή νομοθέτηση, και τη Δίκη, την προσωποποίηση της Δικαιοσύνης, δηλαδή τους δύο πυλώνες στους οποίους στηρίζεται η Ειρήνη.

Προϋποθέσεις ειρήνης δεν δημιουργεί η οποιαδήποτε νομοθέτηση, αλλά μόνον η «καλή», αυτή που τον Άνθρωπο υπηρετεί. Αυτό αφήνει να εννοηθεί και ο τραγικός Σοφοκλής, επιτρέποντας στην Αντιγόνη του να θάψει τον νεκρό αδελφό της, Πολυνείκη, ενάντια στους αυστηρούς κανόνες του θετικού δικαίου της εποχής.

Αυτή την ευρύτητα πνεύματος έχει ανάγκη η Ευρώπη της Ειρήνης, κύριε Πρόεδρε. Και σας τιμά ότι αυτή την ευρύτητα πνεύματος υπηρετείτε σταθερά, με λεπτές εξισορροπήσεις, αμβλύνοντας αντιθέσεις και προβάλλοντας την ανάγκη επεικούς ερμηνείας των θετικού δικαίου κοινοτικών κανονισμών, σε μια, είναι αλήθεια δυστυχώς, νέα εποχή εθνικής εσωστρέφειας. Σας τιμά ακόμη, κύριε Πρόεδρε, ότι για τη λειτουργία σας αυτή, δείχνετε να αποδέχεστε ευχαρίστως το βαρύ πολιτικό κόστος των βολών του αυστηρού ευρωπαϊκού νομικού θετικισμού.

Θα μπορούσε, βέβαια, κανείς να διερωτηθεί: Νομιμοποιούμαστε εμείς οι Νεοέλληνες, με τις τόσες αμφιταλαντεύσεις μας, να επικαλούμαστε ακόμη τον Ισοκράτη και τον Σοφοκλή, τις κοπέλες του Δία, την Ευρώπη και την Ειρήνη; Γνωστός ανθέλληνας των αρχών του 19^{ου} αιώνα, πάνω στο ξέσπασμα της ελληνικής επανάστασης, ο Fallmerayer, έλεγε όχι, «γιατί στις φλέβες των σημερινών Ελλήνων δεν ρέει σταγόνα από το ευγενές και ανόθευτο αρχαιοελληνικό αίμα...».

Απάντηση του έδωσε ένας μεγάλος Έλληνας πολιτικός του προηγούμενου αιώνα, λέγοντας «ναι, οι ίδιοι είμαστε, γιατί κάνουμε τα ίδια λάθη με αυτούς (τους αρχαίους προγόνους μας)». Και πράγματι, από την ασήμαντη προσωπικής αφορμής γιγάντια διαμάχη μεταξύ Αχιλλέα και Αγαμέμνονα, που έθεσε σε κίνδυνο την Τρωϊκή Εκστρατεία («*Μήνιν άειδε, θεά, Πηληιάδεω Άχιλῆος ούλομένην, ἣ μυρί' Άχαιοῖς άλγε' έθηκε*»), περνώντας στους ατέρμονες ελληνικούς εμφυλίους της αρχαίας και της νεότερης ιστορίας και φθάνοντας ακόμη και σήμερα στην αδυναμία των ελληνικών πολιτικών σχηματισμών να συνταχθούν πίσω από κοινές θέσεις για τα πολύ σοβαρά ζητήματα της χώρας, η διαπίστωση είναι ίδια, βαθιά αντιφατική:

Τους Νεοέλληνες μας διακρίνει η ίδια τάση ατομισμού και, συνακόλουθα, διχασμού αλλά και η ίδια ευρύτητα πνεύματος με τους αρχαίους προγόνους μας, αυτοκαταστροφή και δημιουργία σε ένα σύνολο. Ευχόμαστε και ελπίζουμε, αγαπητέ κύριε Πρόεδρε, ότι η Ευρώπη των Αξιών και της Ειρήνης, η Ευρώπη που επιζητούν οι Άνθρωποι, θα λειάνει σημαντικά την πρώτη και θα τονώσει αποφασιστικά τη δεύτερη τάση.